

‘Tan largo que me lo fiáis’

Miren Etxezarreta

La recent modificació de la Constitució per introduir-hi el requisit de l'estabilitat pressupostària ha generat tanta reacció a la societat i als mitjans que sembla impossible tornar a parlar-ne sense repetir-se. No obstant això, hi ha un aspecte que no ha rebut tanta atenció i pot ser interessant aturar-s'hi.

Em refereixo al joc dels temps. Una modificació exprés d'un "document" que durant 33 anys s'havia sostingut que era impossible de modificar, quan falten poc més de dos mesos per unes eleccions generals que, s'estima, suposaran un gran canvi en la distribució del poder polític del país, amb procediments de la màxima urgència i per establir una modificació de principis que només serà operativa el 2020.

Costa entendre el sentit de tota aquesta operació, com no sigui l'interès de deixar-ho tot "lligat i ben lligat" per a molts anys en el futur. No pot ser que una imposició del rigor a vuit anys vista serveixi per tranquil·litzar els mercats, que es mouen per diferències en segons.

És impressionant la fe -realment només pot ser fe, en el sentit més religiós del terme- en la capacitat de preveure el futur de qui governa per prendre, ara, mesures que només començaran a operar el 2020. Vuit anys per davant encara. Si observem el que ha passat al món i al país des de 2004 (vuit anys enrere), el canvi de les situacions polítiques i socials del món és impressionant. En aquells moments no es preveia que podria generar-se una crisi com la que estem patint i, encara menys, que seria tan incerta la sortida de la mateixa fins i tot per als països més rics. Vivim en un món ple de turbulències i transformacions profundes, i es pretén establir una política econòmica, digui el que es digui de caràcter conjuntural, vàlida per a totes les situacions i tots els temps. És molt atreviment en un món econòmic que es veu obligat a revisar les seves prediccions d'activitat no ja cada any sinó cada trimestre. En quina situació estaran les economies europees d'aquí a vuit anys? El Tractat de Maastricht de 1992 per establir les condicions per a la moneda única va ser consolidat com a Pacte d'Estabilitat i Creixement (PEC) el 1997. Allà es van fixar límits al dèficit i al deute, bastant més amplis que ara i, tot i això, molt abans d'arribar a la crisi, la majoria dels països de l'eurozona,

inclosos França i Alemanya, havien transgredit els límits (dels 17 que la componen, 12 no els han complert); fins a tal punt que van haver d'establir noves normes perquè semblés que els països més importants complien amb els límits, encara que no era així. Si mirem ara els nivells de deute dels països de l'eurozona veiem que, malgrat un ràpid creixement, l'Estat espanyol està encara entre els que la tenen més baixa i que la majoria de països més rics de l'eurozona presenten percentatges superiors als permesos pel PEC fins i tot abans de la crisi.

Es poden, i s'han d'establir, línies molt generals, plans a llarg termini d'actuació econòmica, però precisar els límits quantitatius de les mesures conjunturals i situar una mesura d'aquest tipus a la Constitució és un disbarat tècnic i una aberració política. Tècnic, perquè el dèficit és una important mesura conjuntural útil en els períodes de depressió a la que no s'ha de renunciar, i polític, perquè és molt poc probable que es compleixi. Si els països es veuen confrontats amb problemes encara més greus dels que ja tenen, resistiran a la norma constitucional o la ignoraran com fan amb tantes altres a l'actualitat? De fet, no és casualitat que es consideri la possibilitat de superar els límits "en casos de greus catàstrofes o recessions ...". Qui decidirà que s'està en recessió? Com es computarà l'equilibri estructural segons l'activitat potencial?

No voldria disminuir la gravetat de l'opció per l'equilibri pressupostari a la Constitució. Si la norma es compleix, és d'extrema gravetat, especialment si no es proposa una reforma fiscal integral en relació amb aquesta, que no sembla ser el cas. Però no puc evitar, al mateix temps, la sensació que de moment no deixa de ser una certa ficció. Gairebé una presa de pèl. Un intent de tranquil·litzar els mercats a vuit anys vista que, evidentment, no es tranquil·litzen, semblar que s'aposta per una austeritat pressupostària que és molt probable que no es compleixi, convèncer a qui?, de què?

En aquest món ple de turbulències i canvis, pot algú apostar per una estabilitat pressupostària? Si la recuperació es retarda com tots els fòrums polítics temen, aguantaran els governs centrals i regionals la pressió per no augmentar la despesa? A l'estiu, Obama semblava trobar-se a la vora de l'abisme pel límit del seu pressupost però, al setembre, va aprovar un programa d'ocupació de més de 400.000 milions de dòlars... Si la cohesió social no aguanta i el conflicte es dispara, augmentarà el dèficit o preferiran enviar la policia al carrer permanentment?

Només es pot entendre tot aquest enrenou si del que es tracta és d'imposar una determinada línia de política econòmica per al futur. Es compleixi o no l'estabilitat pressupostària d'implantar estrets límits a les possibles exigències de les poblacions. D'aprofitar una situació política favorable per deixar tot "lligat i ben lligat" en aquest sentit, amb la qual cosa coincideixen els dirigents europeus actuals i els dels dos grans partits espanyols. Política d'austeritat i rigidesa de l'actuació pública, política que siguin només els interessos privats els que regeixin la vida dels països. D'evitar la participació de l'actuació pública en tot allò que no sigui el suport cada vegada més directe al capital.